

Να πώς κατέληξε ο παπ' Αλέξης για τον Νίκο:

«...Ο Θεός δεν έχει ιδεολογία, δεν λέει «αυτός ήταν δικός μας ο άλλος όχι», όλοι στην αγκαλιά του καταλήγουμε. Ο Νίκος κι εγώ ήμασταν σε αντίθετες παρατάξεις οπότε εγώ πιστεύω ότι θα τον ξανασυναντήσω στην αγκαλιά του Θεού κι εκεί ενώπιόν του θα συνεχίσουμε την κουβέντα κι ο Θεός θα μας κάνει χάζι και ποιος ξέρει, ίσως και τον διαιτητή. Και σίγουρα θα του έχει απαντήσει και τις ερωτήσεις που δεν του απάντησα εγώ. Η κουβέντα θα αρχίζει όπως άρχιζε κι εδώ «Και να είσαι και παπάς αν πεις παπαριές θα στο πω εδώ και τώρα». Έτσι άρχιζε και κατέληγε στις ερωτήσεις του στις οποίες ήταν πάντα ασυμβίβαστος και μόνο επιχειρήματα δεχόταν ως απαντήσεις και τίποτε άλλο. Άλλοι τον θεωρούσαν σαρκαστή, εγώ ξέροντας και τον αυτοσαρκασμό του και το φωτεινό και χαρωπό του βλέμμα τον θεωρούσα φιλόσοφο και χωρατατζή, βλέποντας τις ιστορίες που μας άφησε σε διηγήσεις, σε τετράδια και σε ιστοσελίδες τον θεωρώ και «παραμυθά» με την έννοια όχι του ψεύτη αλλά της παραμυθίας, δηλαδή του παρηγορητή. Στην τελευταία μας συζήτηση πριν πάθει το ατύχημα μούπε «Ρε ασ' τα κινητά να λέμε ότι έχουμε κι εμείς παραδοσιακό παπά. Άκουσα ότι έχεις και δυο κινητά. Έτσι που πας τι άλλο θα πάρεις; Κομπιούτερ;». Η τελευταία μας επαφή ήταν απλώς διασταύρωση βλεμμάτων, που κατά σύμπτωση εβγαίνα από την εκκλησία γιατί δεν είχα σήμα στο κινητό. Έπεσα πάνω του και δεν θα ξεχάσω το και πάλι φωτεινό και χαρωπό του βλέμμα κι ας μην είπαμε τίποτε, ίσως το πολύ-πολύ να θελε να μου πει με το βλέμμα «τι λέγαμε;» γιατί μάλλον κοίταξε και το κινητό μου». Όταν βγήκαμε απ' την εκκλησία πολλοί έλεγαν για τον παπ' Αλέξη ή στον παπ' Αλέξη: «Αυτό με το «κι αν είσαι και παπάς αν πεις παπαριές θα στο πω εδώ και τώρα» μας έκανε να τον δούμε τον Νίκο λες και πετάχτηκε ζωντανός απ' το φέρετρο και στο 'πε μπροστά μας. Έτσι ακριβώς ήταν, τον αποθανάτισες». Άλλωστε σαν ζωντανός ήταν στο φέρετρο... Θυμηθηκα ξαφνικά και μια ατακα του σε πρόποση σε ένα πολλακις αναβληθεν γλεντι: «Έτσι που το πήγαμε το γλεντι πίσω και πίσω ελπίζω να μη μας έχετε βγάλει όνομα ότι είμαστε «πισωγλεντηδες» γιατί αυτό σημαίνει άλλο πράμα»... Βάζω και την τελευταία του αναρτηση . ή μαλλον μη αναρτηση , (μου την ειχε στείλει σαν συνημμενο αλλά δεν αναρτηθηκε ποτε γιατί τον τον πρόλαβε το ατυχημα)

«Για Νεράιδες ή Τα βάσανα των τσοπάνηδων

Ότι θυμάμαι από την αφήγηση της Γιαγιάς μου ή ότι θυμάμαι χαίρομαι;

Νεράιδες κάθε λογιών. Της θάλασσας, πανέμορφες, λίγο άγριες, δυσπρόσιτες, εμφανίζονται τις νύχτες με βαριά καταιγίδα, ακόμα και με αστροφεγγιά, αλλά που δεν ακούστηκε να κάνουν κακό σε κανέναν. Κάνουν αυτό που θέλουν και ύστερα χάνονται. Και τι θέλουν?? Συνήθως να χορέψουν στην αμμουδιά και πολύ σπάνια να κάνουν έρωτα με κάποιο τσοπάνη. Μετά έχουμε τις νεράιδες των πηγών και των ποταμών. Πιο αγαθά πλάσματα αυτά, πιο ήμερα. Ερωτιάρες, χορευταρούδες και τους αρέσει και το τραγούδι. Ο καθείς μπορεί να τις ακούσει τη νύχτα με γλυκό καιρό να τραγουδούν προ πάντων την άνοιξη μαζί με τα αηδόνια και τα κοτσύφια. Ακόμα και να χορεύουν μπορεί να τις πετύχεις στις ανοιχτωσιές και στα αλώνια. Πολλοί τσοπάνηδες και ξομάχοι παίνευνται πως κάποια νύχτα κάποια νεράιδα τους ερωτεύτηκε παράφορα. Δεν ακούστηκε ποτέ να κάμουν κακό σε θνητό. Αντίθετα χαρά μεγάλη είναι να τις δείς να χορεύουν, να τις ακούσεις να τραγουδούν ή ακόμα καλύτερο να πλαγιάσεις μαζί τους. Όλα αυτά τα ξωτικά αντιπαθούν τούς νοικοκυραίους.. Είναι τόση η περιφρόνηση που δείχνουν σ' αυτούς που ποτέ δεν εμφανίστηκε καμιά τους σε νοικοκύρη. Γι' αυτό και οι “νοικοκυραίοι” και οι “σοβαροί άνθρωποι” υποστηρίζουν με πάθος πως δεν υπάρχουν και όλα είναι παραμύθια. Απ' τη ζήλεια τους το κάνουν. Και μετά έχουμε και τις νεράιδες των πηγαδιών. Παράξενα, σκοτεινά πλάσματα, πανέμορφες βέβαια που μεταχειρίζονται την ομορφιά τους μαζί με χιλιάδες άλλα κόλπα να γελάσουν τσοπάνηδες και άλλους ξομάχους ή διαβάτες της νύχτας. Χωρίς να νοιάζονται για το κακό που προκαλούν τους σέρνουν στα ανήλιαγα λημέρια τους. Κανένας δεν ξέρει τίποτε για την τύχη αυτών των άτυχων. Λένε πως αφού τους γλεντήσουν σαν τις αρχαίες γυναίκες της Λήμνου, τους πνίγουν. Αν δεν μπορούν να σε πάρουν μαζί τους, “δεν τούς είναι βολετό”, θα σου πάρουν τη μιλιά ή τα μυαλά. Από αυτό και έχουμε τόσους νεραϊδοπαρμένους “οπως τους λέει ο λαός” στο τόπο μας. Ευτυχώς που αυτά τα σκοτεινά πλάσματα είναι λίγα, και έτσι γλυτώνουν αρκετοί άντρες. Γιατί μάτια μου μόνο στους άντρες κάνουν κακό. Βέβαια τα τελευταία χρόνια οι νοικοκυραίοι παρόλο που φωνάζουν πως αυτά είναι μύθοι και να μη τους

πιστεύουμε γεμίσαμε την ύπαιθρο με φώτα νέον. Ξέρουμε δα πόσο τα ξωτικά μισούν το ηλεκτρικό φώς. Ανέχονται το λύχνο, άντε και τη λάμπα πετρελαίου μα δεν μπορούν το ηλεκτρικό. Ιδιαίτερα το νεον. Μου κάνει φοβερή εντύπωση το μίσος που έχουν οι “σοβαροί” και η εξουσία στα πλάσματα αυτά”της ?φαντασίας μας” όπως τα λένε. Τα πολεμούν με κάθε τρόπο με λύσσα παράλογη. Ευτυχώς που οι έφηβοι αρέσκονται να σπάνε τις λάμπες φωτισμού δοκιμάζοντας τις σφεντόνες τους. Και κάπως κρατιέται μια ισορροπία. Καί έτσι και εμείς οι μη νοικοκυραίοι βλέπουμε ακόμα από καμιά και αν είμαστε τυχεροί μπορεί και να μας ερωτευτεί. Γιατί μάτια μου τί αξίζει η ζωή αν δεν σε ερωτευθεί έστω και μια νεράιδα?»

Ο παπ’ Αλέξης είπε ότι ήταν αναζητητής, φιλόσοφος και παραμυθός, το παραπάνω παραμύθι δεν δείχνει και πόσο ήταν και ποιητής και ερωτικότατος άνθρωπος; Το ποιητής το σχολίασε ο Γιώργος που θαχες δει να παίζει κιθάρα στο σπίτι του Μάντου με τον Θοδωρή του Μάντου, που μετά τον παπ’ Αλέξη είπε στην εκκλησία ότι πρόσφατα ο Νίκος άρχισε να γράφει και στίχους και, αν θυμάμαι σωστά, μια στροφή που ανέφερε κατέληξε στον στίχο «δεν είμαι εγώ της προκοπής, είμαι παράξενης κοπής». Αυτό που θα πω θα ακούγονταν κουλτουριάρικο, γι’ αυτό δεν πήρα το μικρόφωνο να προσθέσω ότι μια φορά που ήμασταν μαζί στην βιβλιοθήκη της Γλώσσας και είδα το «Αργώ ή Πλους αεροστάτου» του Εμπειρικού και του το συνέστησα όχι μόνο μου είπε ύστερα ότι έπρεπε να διαβάσει πεζό του Εμπειρικού για να καταλάβει τι ποιητής είναι ο Εμπειρικός αλλά και, όπως περίμενα ότι θα γίνει διότι έμοιαζε στον χαρακτήρα που θα σου πω, μου ανέφερε τα λόγια ενός Ρώσου της πλοκής για τον οποίο ο Εμπειρικός έγραφε «ήταν ποιητής που δεν είχε γράψει ούτε ένα ποίημα γιατί ποίημα είχε κάνει την ζωή του».

Τι τέτοιο θα μπορούσα να στείλω στην Γιώτα σε πένθος ή σε μνημόσυνο χωρίς να την κάνω να με πάρει για κουλτουριάρη, τρελό ή ψώνιο; Υπάρχει κάτι; Τα παραπάνω προφανώς όχι, αν μη τι άλλο διότι δεν αναφέρονται μόνο στον Νίκο αλλά σε όλους όσους αγαπούσαν με τον τρόπο αυτό και τόσο πολύ την ζωή... Και όμως υπάρχει κάτι άλλο, που είναι λες και γράφτηκε ειδικά για τον Νίκο και, πιο επακριβώς, για το πώς ο Νίκος θα απευθύνονταν στην Γιώτα τις ώρες αυτές: Ο Μάντος λίγο πριν συμβεί το πέσιμο στο κράσπεδο μουχε πει ότι ο Νίκος ετοίμαζε «ραμαζάνι», αρνιά και κρασί νύχτα στο καλύβι του. Στο καράβι με το οποίο πηγαίναμε όλοι για την κηδεία, η Γιώτα μας είπε ότι ο λόγος που ο Νίκος τόθελε νυχτερινό με ξενύχτι μέχρι πρωίας ήταν για να έρθει η ώρα που κελαιδούνε τα αηδόνια. Αν λάβουμε υπ’ όψη τον πρόσφατο επαναπατρισμό της (είχε πάει στην κόρη της την Ντίνα στην Ισπανία) και το πόσο συγκλονιστικά και ερωτικός ήταν ο τρόπος που η Γιώτα έβλεπε τον Νίκο και στην νοσοκομειακή καλωδίωση και στον τελευταίο ασπασμό στο φέρετρο, τότε ο διάλογος είναι ο εξής:

Άκου τ’ αηδόνια της αυγής
στα ανθισμένα κλώνια
και ξαναζήσε μια στιγμή
τα περασμένα χρόνια.

Κι αν πονώ κι αν πονώ κι αν υποφέρω
η αιτία είσαι συ
έφυγε, έφυγε το χελιδόνι
κι έχω μείνει μοναχή.

Στη σιγαλιά της χαραυγής
άκουσε την φωνή μου
σε τούτο το τραγούδι μου
θ’ αφήσω την ψυχή μου.

Κι αν πονώ κι αν πονώ κι αν υποφέρω

η αιτία είσαι συ
έφυγε, έφυγε το χελιδόνι
κι έχω μείνει μοναχή.

Πήρα λουλούδια κι έπλεξα,
στεφάνι να σου κάνω,
και ένα άσπρο σύννεφο,
κα ένα άσπρο σύννεφο.
εκεί για να σε βάλω.

Και χίλια περιστέρια,
να σου φιλούν τα χέρια,
κι εγώ να σ' αγαπώ.
κι εγώ να σ' αγαπώ!

Πήρα απ' τ' αηδόνια τις φωνές,
να λέω τ' όνομά σου,
και από χίλια αρώματα,
και από χίλια αρώματα,
έφτιαξα τ' άρωμά σου.

Πήρα των αστεριών το φως,
χρυσάφι να σε ντύσω,
την αγκαλιά μου άνοιξα,
την αγκαλιά μου άνοιξα,
εκεί για να σε κλείσω

Σημείωση που έχει σημασία: Και τα δυο είναι του Ζαμπέτα, το δε δεύτερο τοπαιζαν όλοι οι σταθμοί ταυτόχρονα την ώρα που κηδευόταν ο Ζαμπέτας.

Εδώ ας τελειώσουμε αφ' ενός βάζοντας δείγματα του τρόπου που ο Νίκος ήταν αναζητητής όπως τον είπε ο παπ' Αλέξης, αφ' ετέρου με το πώς τον θυμούνται φίλοι του που έκαναν μαζί του σε καράβι, ακόμη κι αν ανήκουν και σε άλλα σημεία της διήγησης και τα ξαναείπαμε (ή θα τα ξαναπούμε) κι αλλού. Μια φορά, από κουβέντα που ξεκίνησε από την κοινωνική ζωή των μελισσών που μου περιέγραφε και απο το είδος θεσμών που υπήρχαν στις κυνέλες (που χρυσό τον έκανα να έρθει να τα πει και στην τάξη στα παιδιά αλλά με σεμνότητα και με επιχείρημα μούλεγε, «πες τα εσύ, εγώ δεν είμαι καθηγητής. Θα τα μπερδέψεις τα παιδιά. Με άλλο τρόπο σέβονται εμένα, με άλλο τρόπο σέβονται το πτυχίο σου») φτάσαμε στο θέμα της δημοκρατίας στην αρχαία Ελλάδα, εγώ αντλώντας από ένα βιβλίο (που πολύ χάρηκα όταν αργότερα το είδα στο αυτοκίνητο στο οποίο σουλεγε «εκεί που κάθεται πριν από λίγο καθόταν η προβατίνα», δηλαδή τοπαιρνε μαζί του για διάβασμα, ενώ αν τοχε στην βιβλιοθήκη θα σήμαινε ότι δεν το διάβαζε), ο Νίκος αντλώντας από ένα βιβλίο που εντόπισε μέσω του γκουγκλ και παρήγγειλε. Μούπε ένα καταπληκτικό στοιχείο που, προσωπικά, δεν το ήξερα, από εκείνον τόμαθα: «Τον καιρό που αναπτύχθηκε η Αθηναϊκή δημοκρατία η ασπίδα είχε πλέον διάμετρο πάνω από ένα μέτρο, δηλαδή ο καθένας προστάτευε αφ' ενός τον εαυτό του αφ' ετέρου τα ακάλυπτα μέρη των διπλανών του συμπολεμιστών, οι οποίοι διαλέγονταν να είναι κάθε τάξης και εισοδήματος και στις ασκήσεις και στην πραγματική μάχη. Φαντάσου πόσο σε δένει με τους άλλους το ότι στην ώρα της μάχης η επιβίωσή σου εξαρτάται από τον σύντροφό σου κι αντιστρόφως και φαντάσου πόσο αυτό το δέσιμο σας κάνει ίσους ανεξάρτητα από τα άλλα στοιχεία». Επίσης ας πω πόσο σε πράγματα που τύχαινε να μη ξέρει σε πήγαινε σε κάποιον που ήξερε, έτσι με πήγε π.χ. στον Ηλία απ' την

Σκόπελο, κτίστη, ζωγράφος και αυτοδίδακτος γεωλόγος, που είχε την ίδια σεμνότητα όσον αφορά το να παρουσιάσει κάτι στην τάξη. Όσον αφορά την ενεργότατη συμμετοχή του στο ΚΚΕ εδώ το μόνο που δεν είναι εκτός θέματος να αναφέρουμε είναι πράγματα όπως η κατάληξη του λόγου του παπ' Αλέξη, ο οποίος σοφότατα απάντησε στην σιωπηρή ερώτηση που ρωτιόταν για τον ΚουΚουΕ και άθεο, και που είτε και παλιότερα θα είχε ακούσει ο παπ' Αλέξης, είτε πήρε χαμπάρι ότι ακουγότανε στο νυχτέριο απ' έξω απ' το σπίτι και ερωτήσεις στο στυλ «μα δεν ήταν άθεος ο Νίκος;», «δεν είναι άθεοι οι κομμουνιστές;» κι ακουγότανε απαντήσεις σαν «είναι άθεοι οι κομμουνιστές; Αφού κι ο Χριστός κομμουνιστής δεν ήταν;» (και τολέγε ΠΑΣΟΚΟΣ ή ΝΔιτης αυτό, όχι ΚΚΕς) και «μα κομμουνιστής ήταν ο Νίκος;», εν ολίγοις όσοι ρωτάγανε ρωτούσαν από ανησυχία τύπου «θεούλη μας γι' αυτόν ακόμη και άθεος να ναι κάνε μια εξαίρεση, εγγυόμαστε μεις». Επίσης ας αναφέρουμε πόσο η μέρα πριν την κηδεία του Νίκου ήταν γεμάτη από αυτά που ο Νίκος όλο χαρά θα παρατηρούσε ότι μας κάνουν να λέμε «η ζωή συνεχίζεται» ακόμα κι αν ο άλλος κυριολεκτικά «γκρεμίζεται», και για την δική του οικογένεια είναι μέρα βαρύτατου πένθους, για δε τους φίλους του μπορεί όλα να συνυπάρχουν: Το απόγευμα πριν το νυχτέριο είχε υπάρξει στην Σκόπελο τουρνουά ΤαεΚβοΝτο για τα παιδιά, είχαν βγει τα αποτελέσματα Πανελληνίων, ο Μήτσος της Ματούλας (που έχουμε αναφέρει τόσες φορές, π.χ σαν ηθοποιάρα) που την προηγούμενη χρονιά λόγω κάποιου σορλόπ δεν είχε μπει τώρα πέρναγε μηχανικός όπως ήθελε και θα πήγαινε να τα πει μ' έναν άλλο Δημήτρη (ηθοποιάρα κι αυτόν) που πέρναγε με την πρώτη, δυο αγόρια κι ένα κορίτσι πήγαιναν σχολή εμποροπλοιάρχων με βοήθεια μορίων από πατέρα ναυτικό, επίσης υπήρχαν βαφτίσια, την δε επόμενη παντρεύονταν η Αλεξάνδρα, ο πρώτος γάμος παιδιού από την τάξη της Ναυσικιάς του Μάντου η οποία ερχόταν από Κρήτη για τον γάμο και μόνο στην πορεία έμαθε ότι θα ερχότανε και για κηδεία κοντινού οικογενειακού φίλου κι ήταν με μαύρα στο καράβι που ήμασταν όλοι, η Ματούλα στο νυχτέριο ήταν πασιχαρή και περήφανη για τον γιο κι όλοι την συνέχαιραν αλλά κι έλεγε «δεν ήταν γραφτό να το χαρώ όσο θα χαιρόμουν αλλιώς, με τσάκισε αυτό του Νίκου», την άλλη μέρα στην κηδεία ο Μήτσος της Ματούλας έκλαιγε πολύ και δεν άντεξε να ξεβγάλει τον Νίκο ως «τα χρώματα». Θυμήθηκα μια φορά που, με αφορμή ένα ανέκδοτο, λέγαμε με τον Νίκο για τον πίνακα «Η πτώση του Ίκαρου» στον οποίο από τον Ίκαρο εμφανίζονται μόνο, κι όχι καν στο κέντρο του πίνακα, τα πόδια (που σε κλάσματα δευτερολέπτου μέλλουν να φουντάρουν κι αυτά) ενώ στο κέντρο του πίνακα ένας γεωργός ανύποπτος οργώνει αλλά το όλο κλίμα του «...έτσι ναναι», που λέει και το τραγούδι, δεν έχει τίποτε το παρακαμιακό ή ανάρμοστο («ίσως το μόνο ανάρμοστο ναναι το ότι δεν υπάρχει τίποτε το ανάρμοστο...» που λέει κι ο Ρίτσος στο τέλος της σονάτας του σεληνόφωτος...) Μεταξύ κηδείας και μνημόσυνου (στο οποίο πλέον θα βρισκόμασταν στην Γλώσσα και για διακοπές ούτως ή άλλως) είδα στην Αθήνα τον Χρήστο που είχε έρθει στον γιό του, Κώστα (από παλιά μαθητάρά και νυν φοιτητάρά), με την Δήμητρα, την μεσαία αδελφή του Κώστα. Βρεθήκαμε στο εκμεκατζίδικο ΧΑΡΑ στα Πατήσια, που ήταν κοντά στο σπίτι τους και κοντά στο πατρικό μου όπου έμενα πριν την Γλώσσα και ακόμα τόχα για στέκι. Ανέφερα, μεταξύ άλλων, τις εξής ιστορίες από τον Νίκο: «...Μια φορά όλο λέγαμε ότι η Ευρώπη δεν ακολουθήσει την Αμερική στον πόλεμο στο Ιράκ, θα αντιδράσει κλπ. Ο Νίκος μας έλεγε επιχειρήματα σαν το εξής «σιγά μη διαφωνήσει η Ευρώπη. Δεν ξέρουμε ότι οι Ευρωπαίοι είναι απόγονοι ανθρώπων που είχαν για ηγέτες ιεροεξεταστές, πειρατές και δουλεμπόρους; Όσον αφορά αυτούς που έκαναν την Γαλλική επανάσταση δεν άφησαν απογόνους. Σκοτώθηκαν όλοι στην εκστρατεία του Ναπολέοντα στην Ρωσία. Οι τωρινοί Γάλλοι είναι απόγονοι όσων για κάποιο κουσουρι τους δεν τους έπαιρνε ο στρατός και έμειναν ζωντανοί και ηδύσανε τις χήρες και τις αρραβωνιαστικίες όσων πήγαν με τον Ναπολέοντα. Άρα τι περιμένετε από τους Ευρωπαίους;». Κατά σύμπτωση, λες κι ήταν βαλτές οι εφημερίδες, λίγες μέρες μετά την κουβέντα αυτή έγραψαν ότι ένας προπροπροπάπος του Μπλαίρ ήταν πειρατής και ένας προπροπροπάπος της γυναίκας του Μπλαίρ ήταν δουλέμπορος, ή αντιστρόφως κι όταν ξαναείδα τον Νίκο στον δρόμο του είπα ότι έκανε διάνια. Μου είπε: «Εμείς ξέρετε ποιανού είμαστε απόγονοι; Θυμάσαι που όταν οι Αθηναίοι εξοστράκισαν τον Αριστείδη τον δίκαιο εκείνος πλησίασε μετά την ψηφοφορία έναν άγνωστό του και τούπε «Ρε πατριώτη, να σε ρωτήσω κάτι; Τον μαύρισες ή τον άφησες;» «Τον μαύρισα» «Τον ήξερες;» «Όχι» «Τότε γιατί τον μαύρισες;» «Απλώς επειδή ακούω κάθε μέρα «ο Αριστείδης ο δίκαιος» κι «ο

Αριστείδης ο δίκαιος» και μου την σπάει να ακούω για κάποιον να τον λένε όλη μέρα δίκαιο». Αυτουνού του Έλληνα είμαστε απόγονοι όλοι μας. Τον Σωκράτη και τον Κολοκοτρώνη τους κανονίσαμε από μόνοι μας. Μόνο ο Αθανάσιος Διάκος την γλίτωσε από μας επειδή μας πρόλαβαν οι Τούρκοι. Γιατί με τέτοιο χαρακτήρα που είχε, αν ζούσε, όλο και κάτι καλό θαχε κάνει και γι' αυτό θα τον σουβλίζαμε. Όσοι Έλληνες θέλουνε να κάνουν κάποιο καλό στην Ελλάδα πρέπει να λένε ο ένας στον άλλο «καλή σούβλα», ούτε καν «καλό βόλι»». Γελώντας, όπως και τα παιδιά κι εγώ, ο Χρήστος είπε «Στα καράβια, που έτυχε να είμαστε μαζί κάμποσες φορές, τον Νίκο τον φώναζαν «κελαηδόνι» επειδή συνέχεια «κελάηδαγε» τέτοιες θεωρίες». Μου φαίνεται ότι όπως κι η αρχική φράση, απ' τον παπ' Αλέξη, η τελική αυτή φράση, απ' τον Χρήστο, αποθανατίζουν εξ ίσου τον Νίκο. Πιο ζωντανά μόνο η οικογένειά του μπορεί να νιώθει έναν άνθρωπο, η άμεση οικογένειά του. Αλλά σάμπως όλη η Γλώσσα δεν ήταν σαν οικογένεια του Νίκου κι όλη δεν ένιωσε ορφανεμένη απ' τον θάνατό του; Κι όλη δεν γεμίζει με το να θυμάται τα τόσα που άφησε σε τόσους να θυμούνται; Και επίσης με το να θυμάται αυτό που δεν πρόλαβε να αφήσει στους φίλους του να θυμούνται μα θα τον θυμούνται είτε το ακούν από τον Ζαμπέτα είτε από τα ίδια τα αηδόνια που θα τους προσκαλούσε ν' ακούσουνε μαζί και που όταν δεν τον ξαναείδανε θα κατάλαβαν:

Άκου τ' αηδόνια της αυγής στα ανθισμένα κλώνια

...

*Νίκο, καλύτερα απ' όλους μας σε αποθανάτισαν τα αηδόνια
Αντίο φίλε*

...

Καλύτερα ας τελειώσουμε διαβάζοντας μια χαρακτηριστική ανάρτηση του Νίκου, από τις τελευταίες του, «το δίκιο του κόρακα» (εναντίον του «ανθρωποκεντρικού» πολιτισμού) :
Αλλά πρώτα κάτι άλλο, που πάει δίπλα-δίπλα με τον τρόπο που περιέγραψε ο πάτερ Αλέξης το πρόσωπο του Νίκου...

Προχθές που είχα πάει στα μελίσσια και είχε ζέστη,
κουράστηκα και
την άραξα στη σκιά του πεύκου να δροσερέψω.

Έκαμα καφέ και τον απολάμβανα, ακούγοντας το βουητό των
εντόμων και τα κοτσύφια που έχουν φωλιές και είναι στο χαβά
τους.

Μάλιστα έκανα το αγαπημένο μου παιχνίδι να ξεχωρίζω τα
πουλιά από το κελήδισμα τους. Κοτσύφια, καρδερίνες, τσόνια,
σπίνοι, γαλιάντρες κ.τ.λ.

Μού άρεσε τόσο πολύ στο δροσιό, που αποξεχάστηκα και ίσως
να με πήρε και λίγο ο ύπνος.

Όμως το παρακάτω έγινε πραγματικά,

Ή τουλάχιστον έτσι μου φάνηκε.

Ένας κόρακας από αυτούς που έμαθα να μισώ και να μάχομαι
από μικρό παιδί γιατί μας έτρωγε τα κεράσια, καρύδια, σύκα,
κάστανα και το ψωμί μας ακόμα, με πλησίασε.

Και άρχισε να μου μιλάει.

Τώρα πως??

Δε ξέρω!!

Πάντως μουμίλαγε, είμαι σίγουρος.

Είδε πως το χέρι μου έψαχνε να βρει πέτρα να του ρίξω και με αποπήρε.

-Άστη πέτρα κάτω να μιλήσουμε.

Μου είπε πως το γένος των κοράκων είναι πιο παλιό από τους ανθρώπους, πως κλέβουν καρύδια και κάστανα, αλλά πως αυτοί δεν το θεωρούν κλοπή.

-Είναι καρποί της γής και έχουμε και εμείς μερτικό.

-- Είναι και δική μας μάνα

--Στο κάτω κάτω τη συμφωνία να σπέρνουμε κάποια καρύδια- κάστανα, τη τηρούμε.

Μου είπε ακόμα πως μέχρι τώρα η ζωή ήταν υποφερτή, υπήρχε χώρος για όλους .

--Εμείς σας κλέβαμε τα αυγά από τη φωλιά, τα φρούτα, Εσείς μας τουφεκούσατε, παράπονο δεν έχουμε.

-- Τώρα όμως το παραξηλώσατε.

--Χτίσατε μεγάλα σπίτια, πελώρια με πισίνες, γκαζόν τζακούζι, πέντε- έξι μπάνια.

--Αυτό δημιούργησε μεγάλες ανάγκες για νερό.

--Κάνατε γεωτρήσεις, με συνέπεια οι πηγές να στερέψουν.

--Και ξέρεις ανεγκέφαλε άνθρωπε, (μου είπε)πως το νερό κυλά στη γή, όπως το αίμα στο κορμί σου.

Με σύστημα φλέβες και αρτηρίες.

--Και σε κάποια σημεία υπερχειλίζει.

Είναι οι πηγές που τόσο τις έχουμε ανάγκη όλοι.

-- Άνθρωποι, ζώα, πουλιά, έντομα, φυτά.

--Ρουφώντας το αίμα της γής με τις γεωτρήσεις σα πελώρια κουνούπια, οι πηγές στερεύουν.

-- Με συνέπεια ο σκαντζόχοιρος, το κουνάβι, το φίδι, ο ποντικός, τα πουλιά και έντομα του δάσους να διψούν.

-Όμως και πολλά δέντρα (πλατάνια, λεύκες, ιτιές) που ζουν σε συνθήκες με υψηλή υγρασία, ξεραίνονται.

Και αντικαθίστανται από άλλα πιο ανθεκτικά στη ξηρασία.

Που καίγονται όμως εύκολα.

--Όμως τα πρώτα λόγος που δε καίγονται, λειτουργούν σαν αντιπυρικές ζώνες.

--Εμείς (μου είπε) τη γη την έχουμε κληρονομιά από τους παππούδες μας και τη χαιρόμαστε με όλα τα πλάσματα που υπάρχουν.

-Όμως τώρα τα δίκια μας τα καταπατάτε.

Δε βρίσκουμε νερό να πιούμε.

Και τι να κάνουμε??

Να πάμε στα μάρκετ??

Δεν έχουμε λεπτά!

Να πλησιάσουμε στα σπίτια να πιούμε το βρομόνερο από τις πισίνες??

Θα μας τουφεκίσετε!

--Σκεφθήκαμε να πάμε στα δικαστήρια.

Όμως δεν έχουμε πιθανότητα να βρούμε το δίκιο του κόρακα.

Αυτά γίνανε να δίνουν δίκιο στους ανθρώπους.

Σε κάποιους τουλάχιστον.

Μου είπε πολλά. Είχε πολύ όρεξη για κουβέντα.

Μου είπε πως η φυλή του ζεί 300 χρόνια επειδή δεν έχει άγχος.

Γι' αυτό μου λέει όλα τα κοράκια είναι σοφά.

Εμάς θα έπρεπε να βάζετε να σας κυβερνάμε.

Όταν του επισήμανα πως είναι κλέφτης με κοίταξε με περιφρόνηση

--Τώρα (μου λέει) κάτι είπες.

ΥΓ: Δυστυχώς δεν την έχω σε αρχείο, να την διηγηθώ με δικά του λόγια, μια άλλη του ιστορία που μας την είχε την είχε διαβάσει μια φορά που μας ξεναγούσε σε κάποιες πανέμορφες αλλά δυσπρόσιτες παραλίες μαζί με τους συναδέλφους Μαρία και Τάσο (μας τις διάβασε από ένα τετράδιο διπλωμένο στην κωλότσεπη, εκεί τις πρωτόγραφε, μετά τις καθарόγραφε σε ένα από κείνα των μπακάληδων με τα χοντρά εξώφυλλα, και μετά τις αναρτούσε. Την είχε ακούσει απ' τη μαμά του που πέθανε 95 χρονών και την είχαμε προλάβει και που στα νιατα της ήταν απ' τις νύφες του Κούνδουρου που πήγαν με το υπερωκεανειο στην Αμερική και παντρεύτηκαν. Αλλά όταν ειδε ότι ο άντρας δεν είχε σκοπό να γυρίσει στην Ελλάδα χώρισε , ήρθε , ξαναπαντρεύτηκε κι έκανε τον Νικο. Η ιστορία αυτή λεγόταν «Η παντελονού», θα την πω με δικά μου λόγια, ουδεμία σύγκριση βεβαία :

Στην παλιά Γλώσσα μια νιόπαντρη γυναίκα ναυτικού ήταν τόσο όμορφη που όλοι οι άντρες την μνημονεύανε τόσο πολύ που πολλές γυναίκες την ζήλευαν και κάποιες την ζήλεψαν τόσο πολύ που της στρώσανε την εξής παγίδα: Άρχισαν να της λένε για κάποιον ότι την έχει ερωτευτεί τόσο που αν δεν πάει να το συναντήσει ένα βράδυ αυτός θα σκοτωθεί, και τα ίδια λεγανε σε εκείνον για αυτήν. Κάποτε πείστηκαν και οι δυο και, όπως έκαναν τότε οι γυναίκες για να πάνε όσο γίνεται απαρατήρητες σε μυστικο ραντεβου περπατώντας νύχτα, φόρεσε παντελόνια. Αλλά αυτές που το 'χανε καταστρώσει είχαν συνεννοηθεί να κάνουνε τους εραστές τσακωτούς και άρχισε η διαπόμπευση της μοιχαλίδας γυμνής στο γάιδαρο, ανάποδα. Βεβαίως το σημείο ύψιστης ντροπής θα ήταν όταν η πομπή θα πέρναγε κάτω από το σπίτι της όπου έμενε με τον πεθερό της. Ξαφνικά ο πεθερός κατέβηκε με μια καραμπίνα, πυροβόλησε στον αέρα, φώναξε στις διοργανώτριες «Χαθείτε σκρόφες», πήρε μέσα την νύφη του και δεν της έκανε ποτέ λογο για το θέμα , ούτε και κανείς ποτέ τολμούσε να πει τίποτε στον άντρα της όταν γυρνούσε στη στεριά διότι όλοι φοβότανε τον πεθερό.